

הימנון הפנינה

תרגום מיוונית, מבוא והערות:

אמיר אור

המנון הפנינה הוא אלגוריה מיתית לגורלה של הנשמה: הנשמה נשלחת מן האחד, ממלכות הרוח והאור ("המזרח") להתגלם בגוף במלכות החושך הדמונית של העולם הזה, עולם החומר. היא נשלחת על מנת להציל משם יסוד רוחני השייך למלכות האור, ולהשיבו שמה. היא מתדרדרת אל מצב רוחני של טעות ותעייה, שכרות ושכחה, תרדמה ומוות. אולם בחסד אלוהי ("האב", "המלך") נשלח מסר של ידע אל הנשמה להעירה, להזכירה את מקורה ולהאירה. הנשמה מתוודעת אל עצמה, יסודותיה חוברים לאחד, והיא שבה אל מעלתה הראשונה, אל מקורה, שהוא פנימי וחיצוני כאחד: הוא בתוכה, אך גם מרוחק ממלכות החושך. היא שבה אל האחד ומשיגה מנוחת אמת.

ההסברים לנפילת הנשמה הם שלושה בעיקרם: חטא (יהודי, נוצרי-כנסייתי), לימוד (פלאטוני, ניאופיתגוריאני) או תפקיד במאבק קוסמי בין טוב ורע (זורואסטרי, גנוסטיקני). האפשרויות המפורשות בטקסט הן השתיים האחרונות בלבד. ואולם המנון הפנינה חף מכל דיון פילוסופי בשאלה. מבחינה תמאטית המנון הפנינה בנוי כאגדת עם ולא כמיתוס הגותי כדוגמת מרבית הכתבים הגנוסטיקניים. נקודת המפנה להבנת החיבור - הציון המורה לקורא לשוב ולבחון את הטקסט כאלגוריה (ואף מספק את המפתח) - מתגלה לעין הקורא רק עם סיום העלילה, כאשר הכסות הנשלחת לנסיך כפרס על הישגו מזהה עם הידע - הגנוסיס (ר' שורות 76-78).

שמו של ההימנון התפרסם בקהל קוראיו המודרני לאחר שניתן לו על ידי חוקרי הטקסט. הימנון הפנינה הגיע לידינו כשהוא כלול בחיבור האפוקריפי "מעשי תומא" שחובר באדסה בתחילת המאה ה-3 לספירה, ומגולל את קורותיו ודבריו של תומא, השליח להודו. ההימנון נשתמר בשני נסחים בלבד של "מעשי תומא" (מתוך שבעים וחמישה נסחים יווניים ושישה סוריים). הנוסח הסורי הוא מן המאה ה-10 לספירה, והנוסח היווני מן המאה ה-11. נוסחי "מעשי תומא" שונים זה מזה בשירות בתפילות ובסיפורים הכלולים בהם, וככל הנראה הטקסט נתגלגל בעריכות והעתקות חוזרות ונשנות. משום כך, בין השאר, לא ניתן להצביע גם על קדימותו של אחד מן הנוסחים הכוללים את הימנון הפנינה; במתכונתם הנוכחית דומה שהינם חוליות של שתי מסורות עריכה שנפרדו זו מזו כבר בעת העתיקה.

בנוסח הסורי ההימנון מכונה "הימנון השליח יהודה תומא בארץ ההודים"; שכן על פי המסופר בחיבור זה, תומא, "אחיו התאום" של ישוע, שר את ההימנון בעת היותו חבוש בבית האסורים שם. אולם, הגם שזהות מחברם של "מעשי תומא" אינה ידועה, ספק רב אם היה גם מחברו של הימנון הפנינה; ההימנון נבדל משאר "מעשי תומא" הן בסגנונו והן בתוכנו, ובמרבית הנוסחים של "מעשי תומא" לא נכלל הימנון הפנינה. יש אפוא בסיס מוצק לסברה כי ההימנון שולב מן המוכן בטקסט "מעשי תומא" - אם על ידי מחברם ואם על ידי עורכי הטקסט אחריו.

הנפשות הפועלות ב"הימנון הפנינה" וכן הגיאוגרפיה הנזכרת בו מצביעים על תקופת השושלת הארשקית של ממלכת פרתיא (247 לפנה"ס עד 224 לספירה) המסמלת בהימנון את כוחות האור והרוח. אם אמנם חובר ההימנון באדסה (שהייתה מרכז לאסכולה התומסיאנית וכן לזרמים דתיים רבים אחרים) - הרי תאריך החיבור אינו יכול להיות מאוחר מ-165 לספירה (השנה שבה הסתיים השלטון הפרתי בעיר). אדסה שכנה על דרך המשי, שבה עברו בין סין והודו ליוון ורומא לא רק סחורות אלא גם תרבות. מעצם התהפוכות המדיניות שידעה, מיזגה בתוכה אדסה מגוון תרבויות (הלניסטית, פגאנית מקומית, פרסית, יהודית ונוצרית). אפשר אפוא בהחלט שהטקסט נתחבר מלכתחילה במתכונת דו-לשונית, אך כמו לגבי חיבורים רבים אחרים, ברי שהנוסח היווני הוא שזכה לתפוצה הרחבה יותר בכל אגן הים התיכון, וממנו תורגמו חיבורים ללטינית, לקופטית, ושאר לשונות.

על פי עדות הפתיח של "מעשי תומא" החיבור שלפנינו הוא הימנון (psalmos); "ובהתפללו, ויביטו בו כל האסירים ויבקשוהו להעתיר בעדם. ויהי אחר התפללו, וישב תחתיו, וכה החל לשיר הימנון". כדרכו של הימנון, הוא נכתב כשירה, הושר בליווי כלי נגינה, וקרוב לוודאי הועבר באופן זה במסורת שבעל פה. תבניתו אופיינית לשירה השמית, הוא משופע תקבולות (83-85, 67, 68, 50, 26, 27, 14, 9, 10, 6, 7) ואפשר שנכתב במקורו במשקל תיבתי קבוע. הנסחים שבידינו אינם שומרים ביותר על המשקל, אך אפשר שבגרסא המקורית התבנית השירית הייתה שלמה יותר. גם בנוסח היווני מתהדהדים ניבים ומבנים פרוסודיים שמיים (ארמית/סורית) ונראה שבמתכונתו זו מקורו אמנם במרחב השמי של א"י-סוריהעיראק. למרות העדר דמויות ותפיסות יהודיות-נוצריות מובהקות בהימנון הפנינה, כלילתו של ההימנון בחיבור תומאסיאני מקרבת אותו לנצרות היהודית ולתפיסות יהודיות; כמו כן, מן ראוי לציין כי תחנות המסע הנזכרות בטקסט היו כולן מרכזי יישוב יהודיים חשובים (ר' להלן - מישן, גנזך?, הורכן).

יש סוברים כי הוא משקף את תורת האסכולה הגנוסטיקנית של ולנטינוס ותלמידיו: לפיה השילוש הוא האב ("מלך המלכים"), האם ("גברת המזרח") והבן החי. לדעת אחרים יש בהימנון תיאולוגיה תומאסיאנית של "הכפיל הרוחני: גאולתו של המאמין התמצתה בהתוודעות אל האלוהי שבתוכו ובאיחוד עם האור הפנימי - הלא הוא "ישוע החי", התאום הרוחני. השלושה הם אחד: היחיד, התאום הרוחני (ישוע) והאל (האב). אולם המוטיב של "התאום" הינו מוטיב מיתי ופולקלוריסטי עתיק, ואף כעיקר דתי מטאפיסי הוא מופיע כבר בדת זרתוסטרא. ההשערות מרובות וחלוקות, ולא תיסקרנה כאן במלואן. די לומר, שעל אף שהגיע לידינו דרך מסורת נוצרית אפוקריפית, הרי למעשה הימנון הפנינה אינו מוגבל במסורת צרה של כת דתית או הגותית כלשהי. זהו טקסט פיגורטיבי שאינו נופל במסגרת נוצרית דווקא, וכל אזכור של ישוע כמושיע הנשמה נעדר ממנו לחלוטין. משום כך יש הסוברים כי הימנון הפנינה אומץ על ידי חוגים יהודיים-נוצריים, אך ראשיתו אינה בהכרח בהם. הימנון הפנינה ניתן להתפרש על פי מפתח הינדואיסטי, זורואסטרי או הלניסטי לא פחות מאשר לפי המפתח היהודי-נוצרי-גנוסטי. אולם העובדה שקשה לעמוד על שורשיו התיאולוגיים מצביעה על עושרו האסוציאטיבי והמטאפורי ומקנה לו ערך רוחני אוניברסלי.

התרגום

התרגום שלהלן הוא מן הנוסח שהיה המוכר והנפוץ יותר באגן הים התיכון - הנוסח היווני (1). עם זאת, משום שיבושים וטעויות העתקה בנוסח זה, תוקנו מספר שיבושים והושלמו פערים טקסטואליים בסיוע הנוסח הסורי (2). המספור בראשי הפרקים הוא על-פי הנוסח היווני; מספור השורות - על-פי הנוסח הסורי. ר"ת בהערות שלהלן: הנה"י - הנוסח היווני; הנה"ס - הנוסח הסורי

סימנים בגוף הטקסט:

< > נשמט או חסר בנה"י, אך מופיע כדין בנה"ס.

[] הנה"ס מועדף על היווני; ר' הערה לפסוק.

() תוספת המתרגם להבהרת הפסוק.

* פסוקים שבתרגום הסורי בלבד.

Bonnet M. *Acta Apostolorum Apocrypha* III\2, New York 1972 טקסט / הנוסח היווני - 1:

Poirier P.H. *L'Hymne de la perle des Actes de Thomas* Louvain la Neuve הנוסח הסורי - 2: 1981

Wright W. *Apocryphal Acts of the Apostles* vol.2, London & Edinburgh 1971

@ כל הזכויות שמורות למתרגם

הימנון הפנינה

108

- 1 וַיְהִי בְּשַׁבְּתִי בְּהִיכְלוֹת אָבִי, תִּינוּק לֹא יָדַע דְּבַר,
- 2 בְּנוּחִי עַל הוֹן אוֹמְנֵי וּמְנַעְמֵיהֶם,
- 3 וַיִּתְּנוּ לִי הוֹרֵי צִידָה לְדֶרֶךְ וַיִּשְׁלַחוּנִי (מֵאַרְץ) מוֹלְדֹתֵנוּ, מִן הַמְּזוּרָה.
- 4 וּמַהוֹן אוֹצְרוֹתֵיהֶם צָרְרוּ לִי מִשָּׂא רַב גַּם קֵל,
- 5 לְמַעַן אוֹכַל לְשֹׂאתוֹ לְבִדִּי;
- 6 זָהָב מִ[בֵּית עֲלִיָּה] הָיָה הַמִּשָּׂא, וְכֶסֶף מֵרֶקַע מִן הַגְּנֻזִים הַגְּדוֹלִים,
- 7 אַבְנֵי כֶּלְקָדוֹן מֵהַדוֹ, וּפְנִינִים מְכוּשָׁן.
- 8 וַיֵּאזְרוּנִי נֶשֶׁק עֲשׂוֹת;
- 9 [וַיִּפְּשִׁיטוּנִי אֶת] הַכְּסוֹת הַמִּשְׁבָּצָת זָהָב וְאַבְנִים בְּמִלּוֹאוֹתֵם, אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאַהֲבַתֶּם אוֹתִי,
- 10 אֶת הַשְּׁלֵמָה הַצְּהָבָה אֲשֶׁר כָּשְׁעוֹר קוֹמְתִי <מִדָּתָה>.
- 11 וּבְרִית פָּרְתוּ אֹתִי, וַיִּכְתְּבוּהָ בְּלִבִּי <לְמַעַן לֹא> אֲשַׁכַּחְנָה, וַיֵּאמְרוּ:
- 12 אִם תִּרְדּ מִצְרִימָה וְהִבֵּאתָ מִשָּׂם אֶת הַפְּנִינָה הָאֶחָת,
- 13 אֲשֶׁר שֵׁם הִיא, אֵצֶל הַתַּנִּין הַבּוֹלֵעַ,

2 - "שלחוני": למשימה, כשליח (apesteilan)

4 – [הש' מתי יא 30, בשורת תומא צ].

5 - "[בית עליה]": כך בנה"ס (Beth Ellaye) - בית רם ונשא, עליית הבית, או 'בית בני עלייה'. יש הסוברים כי זהו שם מקום (המצטרף כמו "גנזך" שלהלן לגיאוגרפיה המטאפיסית של הטקסט כשאר המקומות הנזכרים).

- בנה"י - "מעל", "ממרום" (במובן המטאפיסי, או במובן הפיסי - "ממרומי ארץ").

- "מן הגנזכים": אף זה נתפרש כשם מקום; ע"פ הנה"ס - "מגזכ הגדולה", היא גנזכ שזוהתה בתלמוד עם גוזן המקראית (קיד, עב, א) השוכנת בין הים הכספי לאגם אורמיה. אך מהשוואת הנוסחים נראה שאין "גזכ" (Gazzak) אלא הגנזך, בית האוצר, והמובן זהה לזה של הנה"י.

7 - "כושן": היא ארץ הכושאנים בצפון הודו ובבקטרייה. על פי רייט הכוונה לחשאן שבפרס, מצפון לאיספהן.

- הנה"ס: "אבני אודם מהודו ולשם מכושן".

8 - "עשות": (adamas) כנראה 'פלדה'. - הנה"ס: "ויאזרוני נשק עשות אשר ירוע ברזל".

9 - "[ויפשיטוני]": כפי הנראה מן ההקשר, זה הנכון. בנה"י - "וילבישוני".

10 - "את השלמה": מילולית - "ואת השלמה"; אך נראה שחלקו השני של הפסוק מוסיף ומאפיין את הראשון, כדרך התקבולת. בנה"ס מופיעים "שלמת תפארת" ו"מעיל ארגמן".

12 - [הש' 12, 4-7 לבשורת תומא עו].

13 - "התנין": דרקון, נחש ענק (drakon). בדומה למונח היווני, בלשון המקרא מצוין "תנין" כל מפלצת מים (ובכלל זה התמסח) ולא יצור דמוי נחש. בנה"ס - "אשר בלב הים היא, אצל הנחש הלוחש".

- 14 וּלְבִשְׁתְּ אֶת הַכְּסוּת הַמְּשֻׁבָּצֶת בְּמִלּוּאוֹתֶיהָ, אֶת הַשְּׁלֵמָה הַהִיא אֲשֶׁר רָצִיתָ;
15 וְהָיִיתָ לְמַבְשֵׁר בְּמַלְכוּתֵנוּ עִם אַחִיךָ אֲשֶׁר זָכוֹר יִזְכָּר.

109

- 16 וְאַלְךָ מִן הַמְּזֻרְח בְּדֶרֶךְ קָשָׁה וְנֹרְאָה, וְאֵתִי מְדַרְיָכִים שְׁנַיִם,
17 כִּי לֹא הִסְפַּנְתִּי לְנִסֵּעַ בָּהּ.
18 וְאֶעֱבְרָה אֶת גְּבוּל בְּנֵי מִישָׁן, בְּאֲשֶׁר מְלוֹן סוּחְרֵי הַמְּזֻרְח,
19 וְאֶגַּע עַד אֶרֶץ הַבְּבֵלִים.
20 וַיְהִי כְּבוֹאֵי מִצְרַיִמָּה, וַיִּרְחֲקוּ [מֵעֲלִי] הַמְּדַרְיָכִים אֲשֶׁר אֶרְחוּ עִמָּדִי.
21 וְאַחֻשׁ מְהֵרָה אֶל הַתַּנּוּן וְאֶחָן אֶצֶל מְאוּרָתוֹ,
22 וְאֵהִי אוֹרֵב לְהִרְדְּמוֹ וּלְנוֹמוֹ לְמַעַן אוֹכַל וּלְקַחְתִּי לִי אֶת הַפְּנִינָה.
23 וּבְהִיּוֹתִי לְבָדִי וְאֶתְנַכֵּר לְמֵרְאָה, אִף לְרַעִי כְּזֹר נַגְלִיתִי.
24 וְאַרְאֵ שָׁם אִישׁ קָרוֹב אֲשֶׁר מִן הַמְּזֻרְח, בֵּן חָרִים,
25 נֶעֶר יָפָה אִף נְעִים, בֶּן גְּדוּלִים.
26 וְהוּא בָּא וַיַּחְבֵּר עִמָּדִי, וַיְהִי לִי לְרַע,
27 וְאַעֲשֶׂנוּ לִידֵיד לִי וּלְחֻבְרֵי לְדֶרֶךְ.
28 וְאַחֲזַקְנוּ לְהַשְׁמֵר מִפְּנֵי הַמְּצָרִים וּמִחֻבְרֵי אֶל טְמְאוֹתֵיהֶם.
29 וְאֶתְלַבֵּשׁ בְּתַלְבֻּשֵׁת הַמְּצָרִים, לְמַעַן לֹא אֶתְנַכֵּר לְמֵרְאָה
30 <כִּי בְּאֵתִי> מִחוּץ לְאֶרֶץ לְהַשִּׁיב אֶת הַפְּנִינָה, פֶּן יַעֲזְרוּ עָלַי אֶת הַתַּנּוּן.
31 וְלֹא יִדְעֵתִי עַל מַה זֶה לְמַדּוֹ לְדַעַת כִּי לֹא מִמְּקוֹמָם אֲנֹכִי,

15- [הש' 12-15 לבשורת תומא ב]. "אחיר": בנה"ס "המשנה לך", ואפשר ש"אח" הוא כאן תואר ולא ציון של קשר דם ממש (ר' גם פסוק 42). מלכי פרסיה היו נבחרים מבית הארשקים כראשונים בין שווים על ידי אציליהם (ר' הערות 38, 41).

18- "מישן": כך בנה"ס וכן בתלמוד (קיד, עא, עב); בנה"י "מוסן" או "מסון" (שורה 70); היא מסנה (Mesene) שעל החידקל, ועיר נמלה לחוף המפרץ הפרסי (כַּרְכָּא דְּמִישָׁן) ששימשה מרכז לסחר עם הודו.

19- "הבבלים": מן ההקשר ומן הגיאוגרפיה של המסע - ברי שהכוונה היא לבבל שבמצרים, עיר מבצר בראש הדלתא שנודעה גם בשמשה כמטה המבצעים של הלגיון הרומי באימפריה המוקדמת. המשך הפסוק בנה"ס: "ואבוא בחומות סרבוג" (ר' הערה 50).

23- "כזר נגליתי": כך לשון הטקסט, אך נראה שהכוונה לתנאי בטל (שהרי נאמר שהיה לבדו).

25- "בן גדולים": בן לאנשי שם או בן לשרים (משרי מלך המזרח).

- 32 וּבְנִכְלִיָּהֶם מָסְכוּ לִי אֶת מְזֻמָּתָם הֲרָעָה, וּמֵאֲכָלָם טָעַמְתִּי,
 33 וְלֹא הִפְרַתִּי (עוֹד) לְדַעַת כִּי בֶן מֶלֶךְ אָנִי, וְאֶעֱבֹד אֶת מֶלֶכְכֶם.
 34 וְגַם בָּאתִי עַד הַפְּנִינָה אֲשֶׁר עָלֶיָּהּ שְׁלַחְוִי הוֹרִי,
 35 אָפֶס כִּי מִכְּבֹד אֲכָלָם תִּרְדָּמָה עֲמָקָה עָלַי נִפְלָה.

110

- 36 וְגַם הוֹרִי נָתַנּוּ עַל לִבָּם אֶת הוֹסְרֵי בְּאֵלָהּ, וַיּוֹסְרוּ עָלַי.
 37 וַתִּקְרָא קְרִיאָה בְּמַלְכוּתָנוּ כִּי יִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי שְׁעָרֵינוּ כָּלָם.
 38 וּמַלְכֵי פְּרִתְיָהּ וְנוֹשְׂאֵי הַמְּשֻׁרוֹת וְרֵאשֵׁי הַמְּזֻרָח
 39 גָּמְרוּ אֶז אֲמַר, אֲשֶׁר לֹא אֶעֱזֹב בְּמִצְרַיִם.
 40 וְגַם כָּתְבוּ אֵלַי הַשָּׂרִים, וְכֹה הוֹדִיעוּנִי:
 41 מֵאֵת אַבְיָךְ מֶלֶךְ הַמְּלָכִים, וּמֵאֵת אֲמֶךְ גְּבַרְת הַמְּזֻרָח
 42 וּמֵאֵת אַחֵיהֶם הַמְּשֻׁנִים לָהֶם, לְבַנְנוּ אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם שְׁלוֹם.
 43 קוּם וְהִקְיֹצוֹת מִשְׁנֵתְךָ,
 44 וּשְׁמַע אֶל דְּבַרֵי הָאֲגָרָת, וְזָכַרְתָּ כִּי בֶן מֶלְכִים אַתָּה, וּבְעַל עֲבָדִים נִתַּתָּ;
 45 זָכֹר אֶת כְּסוּתְךָ הַמְּשֻׁבָּצֵת זֶהָב;
 46 זָכֹר אֶת הַפְּנִינָה אֲשֶׁר עָלֶיָּהּ שְׁלַחְנוּךָ מִצְרֵימָה.
 47 וּ>כְּסֹפֶר הַחַיִּים נִקְרָא שְׁמֶךָ בְּמַלְכוּתָנוּ,
 48 גַּם שֵׁם אַחִיךָ אֲשֶׁר לְקַחְתָּ לְךָ."

28- "ואחזקנו": אפשר שזהו שיבוש מעתיקים, ויש לקרוא כאן "ויחזקני"; האזהרה מונגדת ללבישת בגדיהם וטעימת מזונם של המצרים (29, 32).

29- "למען לא אתנכר למראה": לבל יראה כזר בעיני המצרים; לעומת זאת, "ואתנכר למראה" שבפסוק 23 מניח קבוצת התייחסות שונה - נראיתי כנוכרי ביחס לבני עמי.

30- "[כי באתי]": המלים נשמטו בנה"י. ההשלמה על פי הנה"ס. "להשיב": או "לשאת".

"בתלבשת המצרים": במקור - "ואתלבש בתלבשתם.... פן יעוררו עלי המצרים.."

32- "על מה": מילולית - "מאיזו סבה".

34- "הורי": או "אבותי".

35- [הש' 32-35 לבשורת תומא כח] "תרדמה...נפלה": מילולית - "נפלתי לתרדמה".

38- "מלכי פרתיה": בפרתיה היו ממלכות חסות ופחוות, ש"מלך המלכים" היה שליטן העליון (ר' הערה 41).

41- "מלך המלכים" (פרסית - "שאהנשאה"): תוארם של מלכי פרתיה ופרס למן השושלת הארקשית (24) לפנה"ס עד 224 לספירה) ועד לנפילת פרס בידי הערבים.

47-48 או: "אפס כי נקרא שמך <אל> ספר החיים / גם שם אחיך אשר לקחת לך במלכותנו".

- 49 וַיַּחְתְּמָהּ הַמֶּלֶךְ כְּצִיר שְׁלוּחַ
- 50 מִפְּנֵי הַזָּדִים בְּנֵי הַבְּבָלִים וּמִפְּנֵי שְׂדֵי הַמְּבוּרַךְ הַרְשָׁעִים.
- * <וַתַּעַף בְּדַמוֹת נֶשֶׁר, מֶלֶךְ כָּל הָעוֹפוֹת,
- * וַתַּעַף וַתִּנַּח עַל יָדַי, וַתְּהִי כְּלֵה לְדַבֵּר.>
- 53 וְאַנְכִי, לְשִׁמְעַע קוֹלָהּ הַתְּחַלְחַלְתִּי מִשְׁנָתִי,
- 54 וְאַרְיִמָה וְאַשְׁקָה לָהּ וְאַקְרָא.
- 55 וְהָיָה הַפְּתוּב בָּהּ מֵאַשֶׁר הוֹחֵק בְּלִבִּי;
- 56 וְאַזְכְּרָה כְּרָגַע כִּי בֵּן מְלָכִים אָנֹכִי, וְכִי בִקְשׁוּ בְנֵי עַמִּי אֶת חַפְשָׁתִּי.
- 57 וְאַזְכּוֹר גַּם אֶת הַפְּנִינָה אֲשֶׁר עָלְיָה נִשְׁלַחְתִּי מִצְרִימָה;
- 58 וְאַלְךָ לַחֲתָהּ אֶל הַתְּנִין הַנּוֹרָא,
- 59 וּבִקְרָאִי בְשֵׁם אָבִי הַכְּנַעֲתִי
- * <וּבְשֵׁם הַמְּשֻׁנָה לָנוּ וּבְשֵׁם אֲמִי, מְלֶכֶת הַמְּזוֹרַח.>
- 61 וְאֵת הַפְּנִינָה חֲטַפְתִּי, וְאַפֵּן לְהַשִּׁיבָהּ אֶל הוֹרִי.
- 62 וְאַפְשֵׁט אֶת הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים וְאַנִּיחֵם בְּאַרְצָם,
- 63 וְאַיִשִּׁיר תְּדַרְךָ אֶל הָאֹרֶךְ אֲשֶׁר בְּמוֹלְדַת הַמְּזוֹרַח.
- 64 וְאַמְצָא בְּדַרְךָ <אֶת הָאֲגָרַת> וַתִּשְׁאַנִּי;
- 65 וַיְהִי בְּתֵתָהּ קוֹלָהּ לְאוֹת, וַתְּקִימֵנִי מִתְּרַדְמָה, וַתִּנְחַנֵּי בּוֹ אֶל הָאֹרֶךְ.
- 66 כִּי כֵן הָיְתָה לְנֶגֶד עֵינַי <בְּדַמוֹת> כְּסוֹת הַמְּלָכוֹת אֲשֶׁר מִמִּשְׁי;
- * <וּבִקְוֹלָהּ וּבִנְחוֹתָהּ דְרָכֵי גַם הַחִישָׁה פְּעָמַי>

50- "המבורך": (labyrinthos) הלבירינת של מצרים באל-פאיום של ימינו, היה מפורסם ביותר. ונראה שהטקסט רומז לכך שהפנינה נמצאה בלבירינת, שבו שמר עליה התנין - אולי אל התמסח, *σιόβκ*, שפולחנו נפוץ בפאיום.

בנה"ס - "שְׂדֵי סְרְבוּג"; ואפשר שזוהי גרסא 'סורסית' ל"סבך" או ל"סבוך" - שאינו אלא הלבירינת (בהקבלה גמורה גם בפסוקים 69,19). בגרסא השמית-סורית יש כאן אף לשון נופל על לשון: סבוך \ *σιόבκ*.

53- מילולית: "התחלחלתי מקולו ומתפיסתי (אותו)".

54- בנה"ס: "ואשבר חותמה ואקרא".

57- "חתף" (*harpasis*): או - "מלקוח" (*harmasis*). בנה"ס הדובר מרדים את התנין בלחשיו.

63- [הש' בשורת תומא נ].

66- [הש' בשורת תומא נ].

"כי כן היה...": או - "הן לעתים מזמנים היה.."

- 68 וַתִּנְהַלְנִי וַתְּמַשְׁכְּנִי בְּאַהֲבָה,
- 69 עַד אִם עָבַרְתִּי עַל פְּנֵי הַמְּבוּךְ; וּבְעֶזְבִּי אֶת בְּבַל מֵאַחֲרֵי עַל הַשְּׂמָאל,
- 70 בְּאַתִּי אֶל מִישָׁן, אֲשֶׁר הִיא הַחוּף הַגָּדוֹל,
- * <נִמַּל הַסּוֹחָרִים.
- 72 וְאֵת שְׁלֹמְתִי הִנְהַדְרַת אֲשֶׁר פִּשְׁטִיתִי, וְאֵת מְעִילִי אֲשֶׁר יִכְסְּנָה;
- 73 מִמְּרוֹמֵי הוֹרְכָן שְׁלָחוּם הוֹרֵי שָׁמָה
- 74 בְּיַד אוֹצְרֵיהֶם אֲשֶׁר נֶאֱמְנוּ בְּאַלְהָה.

112

- 75 אָפֶס כִּי לֹא (עוֹד) זָכַרְתִּי אֶת תְּפֹאֲרֹתַי;
- הֵן בְּהִיזוּתֵי יְלָד, וְאֵךְ צָעִיר לַיָּמִים, עָזוּב עֲזוּבְתִיָּה בְּהִיכְלוֹת אָבִי;
- 76 אֵךְ בְּרֹאוֹתַי פִּתְאֹם אֶת כְּסוּתִי, כְּמוֹ בְּרֹאֵי נְדַמְתָּה (לִי),
- 77 גַּם בְּכָלִי תְּזוּתִיָּה, וְאוֹתִי יִדְעֵתִי גַם רְאִיתִי בְּעֵדָה,
- 78 כִּי עַל אֵף הֵיזַתְנוּ מֵאַחַד, חֵלֶק נִחְלַקְנוּ, וְשׁוֹב אֶחָד, בְּדַמוֹת אַחַת, הֵיזְנוּ.
- 79 וְעוֹד גַּם זֹאת, כִּי אֵף אֶת הָאוֹצְרִים אֲשֶׁר הִבִּיאוּ אֶת הַכְּסוֹת
- 80 שְׁנַיִם רְאִיתִים, וּדְמוֹת אַחַת בְּשְׁנֵיהֶם, אוֹת הַמֶּלֶךְ אֶחָד בְּיַד שְׁנֵיהֶם נָתַן.
- 81 וּרְכוּשֵׁי וְהוֹנֵי בִּידֵיהֶם הָיוּ, וַיִּשְׁיבוּ לִי אֶת כְּבוֹדִי;
- 82 אֶת כְּסוּת הַתְּפֹאֲרֹת, אֲשֶׁר שָׁלַל צְבָעִים לְזַהַר רִקְמָה
- 83 זָהָב וְאַבְנֵי יָקָר וּפְנִינִים כְּאֲשֶׁר יָאֲתָה,
- 84 בְּגָאוֹן הוֹכְנוּ;
- * <וְאַבְנֵי יְהֵלֶם כָּל מַחְבְּרוֹתֶיהָ.>

68- "באהבה": המלה מציינת אהבת הורים.

69- "המבוך": בנה"ס - "סרבוג". "על השמאל": ממערב, בדרכו צפונה. אך מובנו גם "על הצד הרע": ליווני, בפנותו צפונה, אותות מבשרי רעה באו ממערב, משמאל.
70-71 - ר' הערה 18.

73- "הורכן": (יוונית - Hyrkania) היא וירכניה שמדרום מזרח לים הכספי. בימי ארתחשסתא III הגולו לשם היהודים, ויש סוברים כי זה גם מקורו של השם הורקנוס.

75- "את תפארתי": אפשר שיש להשלים ולקרא "את זיו דמותה".

78- "מאחד": מאותו אחד עצמו.

80- [הש' 76-80 לבשורת תומא סא, פג, פד]. "אות המלך": (symbolon) ציון מזהה, לרוב בין "אחים בברית" (xenoi), ששימש לצורך עזרה הדדית במישרין או באמצעות בעלי ברית נוספים. הציון, שנעשה מלוח חרס שחולק לשנים בחיתוך מזוגזג, כך שעל פי התאמת החצאים ניתן היה לזהות את נושאו. אפיונו של הציון כ"ציון מלכותי" בא להצביע על מעלת בעליו.

86 וּדְמוּת מֶלֶךְ הַמְּלָכִים <רְקוּמָה עַל> כְּלָה

87 וְאַבְנֵי סִפִּיר לְגֵאוֹן מְשַׁבְּצוֹת אַחֲרֵי חֵן.

113

88 וְאֵרָא כְּפַעַם בְּפַעַם כִּי תִנוּעוֹת יָדַע עֲבְרוּהָ כְּלָה

89 וְנִכְוְנָה לְהִגִּיד דְּבָר;

90 וְאֲשַׁמַּע בְּדַבְּרָה:

91 "לוֹ אָנֹכִי, לְאֲשֶׁר מִכָּל הָאָדָם גָּבַר, וְאֲשֶׁר לִמְעַנּוֹ בְּיַד הָאָב נִכְתַּבְתִּי".

92 וְאַנְכִי נִתְתִּי אֶת לְבִי עַל שְׁעוֹר קוֹמְתִי <וְהִנֵּה רַב כְּפִי עֲמָלִי>.

93 וַיְהִי כִּי עָצְמוּ כָּל תִּנוּעוֹת הַמְּלָכוֹת לְדַבְּקָה בִּי וְתַנְחָנָה עָלַי;

94 וְתַמְהָר (הַפְּסוּת) וְתַמְשֹׁךְ מִיָּדָם אֶל מְקַבְּלָהּ.

95 וְאוֹת נֶפֶשׁ הָעִירְתָנִי לְרוּץ לְפָגְשָׁה וּלְקַבְּלָהּ.

96 וְאֶפְרָשׁ [יָדַי לְקַחְתָּהּ, וְאֵת יָפִי] צְבָעֶיָה עֲדִיתִי,

97 וְאַתְכֶם כָּלִיל בְּשִׁלְמָתִי, בְּשִׁלְמַת הַמְּלָכוֹת הַנִּעְלָה;

9898 וַיְהִי אַחֲרַי לְבָשִׁי (אוֹתָהּ), וְאֵעַל אֶל מְקוֹם הַשְּׁלוֹם וְהִירָאָה;

99 וְאֶקַּד וְאֲשַׁתְחַוָּה לְאוֹר הָאָב אֲשֶׁר שְׁלַחָה אֵלַי,

100 אֲשֶׁר אָנֹכִי אֶת מְצוּוֹתַי עֲשִׂיתִי, וְאֵף הוּא אֶת דְּבָרוֹ קָיָם.

101 וְאַתְעָרֵב <בְּגִדוֹלָיו> אֶצֶל שְׁעָרֵי אֲרָמוֹנֵי אֲשֶׁר מִקְדָּם קִדְמָתוֹ.

102 וַיִּשְׁמַח בִּי וַיִּקְחֵנִי אֵלָיו הָאֲרָמוֹנָה;

103 וְכָל נִתְיָנָיו שָׂרוּ בְּקוֹל הַלֵּל.

104 וְגַם הִנִּיחֵנִי אֶתוֹ לְבוֹא בְּשַׁעַר הַמְּלָךְ,

105 לְמַעַן נִרְאָה אֶת פְּנֵי הַמְּלָךְ, וּמִתְנוּתִי וְהַפְּנִינָה עִמּוֹ.

86- "אחרי חן": או "תואמות".

88- "תנועות": או - "רגשות" \ "מרצי" (kineseis). "ידע": גנוסיס, התוודעות לידע.

92- בנה"ס: "כי גדלה קומתי כפי עמלי".

93- "לדבקה בי": או - "ויהי כי עצמו ויתרוצצו" \ "ויהי כי עצמו לצאת" (pros... hormas).

94- "מידם": כתיב, "מידו".

96- "עדיתי": ע"פ תיקון וכן בנה"ס (מילולית - הושבתי).

97- "בשלמתי, בשלמת": במקור - "בשלמת...שלי".

98- "והיראה": מילולית - של מושא היראה (sebasmatos).

99- [הש' בשורת תומא פג]. "לאור": או "להדרת".

101 "ואתערב": הנה"ס - "ואתערב בגדוליו בשערי אחסדרפניו".

105 "נראה": נראה שלשון הרבים כאן מתייחסת לדובר ול'שלמה' (=ולאוצריה?).

"המלך": המלך עצמו.